

**ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ СТУДЕНТІВ, СХИЛЬНИХ ДО ТЮТЮНОПАЛІННЯ**

**Перепелиця Сергій Павлович**, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ  
*Науковий керівник:* професор кафедри психології навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор *Хохліна О.П.*

Метою дослідження було виявлення психологічних особливостей студентів, схильних до тютюнопаління, на основі вивчення їх типологічних особистісних властивостей та здатності до саморегуляції. Дослідження носило теоретико-емпіричний характер. На теоретичному етапі вивчення праць Гоголева А. В., Плакси Е.В., Александрова О.О., Матвеева В.Ф., Гройсмана А.Л., Сироти Н.А., Ялтонського В.М., Хриптович В.А., Панченко О.А., Смірнова В.К., Ермолова О.И. виявлено, що тютюнопаління – це: вдихання диму тліючого висушеного або обробленого листя тютюну, найчастіше у вигляді куріння сигарет, сигар, курильних трубок або кальяну; вид побутової наркоманії, найбільш поширеною формою якої є нікотинізм; одна з форм токсикоманії, що пов'язана з психічною і фізичною залежністю людини від нікотину та чинить негативний вплив на здоров'я курця і на оточуючих його осіб; шкідлива звичка; своєрідний спосіб невербального спілкування.

На емпіричному етапі дослідження, в результаті використання спеціально розробленої анкети для виявлення схильності до тютюнопаління, тесту «Експрес-діагностика рівня самооцінки», «Характерологічного опитувальника Леонгарда», тесту «Формула темпераменту» О. Белова, методики «Ціннісні орієнтації» М. Рокича, методики дослідження вольової саморегуляції А. Зверькова, Є. Ейдмана, методики «Стиль саморегуляції поведінки» В. Моросанової, методики «Діагностика потреб пошуку відчуттів» М. Цукермана, були отримані наступні емпіричні дані.

Найсуттєвішими чинниками тютюнопаління сучасної студентської молоді виявилися: залучення до тютюнопаління до 18 років, паління друзів, зокрема паління близького друга (подруги), недостатня проінформованість про шкоду паління. Встановлено, що більшість студентів не є «заядними курильщиками», палять час від часу, «за компанію», «тому що палить близький друг (подруга)», «тому що палить старший брат чи сестра», «тому що палять друзі». При цьому 95% опитуваних вважають, що тютюнопаління небезпечно для їхнього здоров'я і вони хотіли б відмовитися від цієї звички; 80% зазначили, що намагалися залишити цю звичку хоча б один раз. Вивчення характеру студентів, що палять, а саме

його акцентуації, показало, що ті з них, хто має емотивну, демонстративну та циклотимну акцентуації характеру, більш схильні до тютюнопаління, ніж студенти, які мають педантичну, гіпертимну, збудливу, неурівноважену та екзальтовану акцентуації. Більшість курців має сангвінічний та холеричний тип темпераменту, середній рівень розвитку здібностей та середній рівень самооцінки. У студентів, які палять, спостерігається варіативність ціннісних орієнтацій як термінальних, так й інструментальних; середній та високий рівень потреби у пошуку відчуттів. Вивчення вольової саморегуляції студентів-курців показало переважно її середній рівень. Значна частина досліджуваних має високий та середній рівень наполегливості та самовладання. В результаті дослідження стилю саморегуляції поведінки у більшості досліджуваних виявлено середній та високий рівень даних за шкалами моделювання (тобто розвиненість уявлень про зовнішні і внутрішні значущі умови, міра їх усвідомленості, деталізованості і адекватності), оцінка результатів (тобто, розвиненість і адекватність оцінки випробовуванням себе і результатів своєї діяльності і поведінки), гнучкість (тобто здібність перебудовувати, вносити корекцію в систему саморегуляції при зміні зовнішніх і внутрішніх умов), планування (тобто сформованість у людини усвідомленого планування діяльності), самостійність (тобто розвиненість регуляторної автономності).

На основі отриманих даних були побудовані особистісні профілі осіб з високим та низьким рівнем заглибленості в тютюнопаління. При цьому у основу побудови таких профілів поклалися дані про домінуючі у досліджуваних властивості. Встановлено, що особам з високим рівнем заглибленості в тютюнопаління характерні: середній рівень самооцінки, середній рівень розвитку здібностей, сангвінічний або холеричний тип темпераменту, такі акцентуації характеру, як емотивна, демонстративна та циклотимна. Провідними термінальними цінностями в таких осіб є продуктивне життя, здоров'я, громадське визнання, всебічний розвиток, щасливе сімейне життя, кохання, матеріально забезпечене життя, розваги; інструментальними - життєрадісність, непримиримість до недоліків в собі та інших, відповідальність. Для них є характерним високий рівень потреб у пошуку відчуттів. Стосовно вольової саморегуляції: вони мають високий рівень наполегливості. Щодо саморегуляції поведінки: вони мають високий рівень за шкалами самостійності та гнучкості, середній рівень – за шкалою моделювання та оцінка результатів. Особам з низьким рівнем заглибленості в тютюнопаління характерні: низький рівень розвитку здібностей, занижений рівень самооцінки, флегматичний тип темпераменту, педантична, гіпертимна, збудлива, неурівноважена, або екзальтована акцентуації характеру. Провідними термінальними цінностями в таких осіб є цікава робота, наявність хороших та вірних друзів, свобода, життєва мудрість. Інструментальними - вихованість, високі запити, раціоналізм, самоконтроль, тверда воля, терпимість, сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів. Для них є характерним середній рівень потреб у пошуку відчуттів. Стосовно вольової саморегуляції: вони мають середній

рівень наполегливості. Стосовно саморегуляції поведінки вони мають середній рівень – за шкалами планування та програмування.

Таким чином у результаті проведеного дослідження виявлено наявність психологічних особливостей осіб, різною мірою схильних до тютюнопаління, які слід враховувати у профілактичній та виховній роботі з ними.

## **ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ПРАЦІВНИКІВ МЛПЦІ**

**Козлова Анна Георгіївна**, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ

*Науковий керівник:* начальник кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент *Александров Д.О.*

Розвиток єдиного підходу до розкриття сутності поняття “агресії” передбачає необхідність виділення та розуміння різних статусів агресії: агресії як психічного стану, агресії як властивості особистості, агресії як об’єкту потреби та агресії як поведінкового прояву.

Аналіз питання про детермінацію агресивної поведінки дозволив з’ясувати найменш досліджені аспекти: по-перше, особливості ситуативної детермінанти прояву вербальної агресії особистості, а саме: (особа за статтю, що провокує агресію); по-друге, особливості індивідуально-особистісних детермінант агресивних проявів особистості в ситуації з провокацією: (статеві відмінності, особистісні властивості, особливості прагнення до самоактуалізації, особливості типів міжособистісних стосунків, особливості прийняття функцій власної вербальної агресії).

Метою дослідження є вивчення особливості взаємозв’язку та структури психологічних детермінант на вербальну агресію особистості. У зв’язку із цим виникли та вирішено наступні завдання:

1. Обґрунтування феномену психологічного насильства, його види та прояви.

2. Визначення вербальної агресії як форми психологічного насильства.

3. Визначити методологічний апарат та організація експериментального дослідження індивідуально-психологічних детермінант вербальної агресії.

4. Проведення експериментального дослідження індивідуально-психологічних детермінант вербальної агресії особистості.

Психологічне насильство – це насильство, пов’язане з тиском людини на психіку іншого через навмисні словесні образи або погрози, переслідування, залякування, які доводять постраждалого до стану